

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการฟอกเงินมีขั้นตอนและวิธีการที่สลับซับซ้อน ตลอดจนมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงมากมายยากที่จะติดตามหรือตรวจสอบได้โดยง่าย วิธีการฟอกเงินที่ง่ายที่สุดคือการอาศัยสถาบันการเงิน ดังนั้นสถาบันการเงินจึงมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนเมื่อมีการติดต่อเพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน กล่าวคือ สถาบันการเงินจะต้องจัดให้ลูกค้าแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ที่กำหนด เช่น ชื่อของลูกค้า ที่อยู่ อาชีพ ชื่อผู้โอนหรือผู้รับโอน หมายเลขประจำตัวประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการมาตรฐานสากลอันจะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงิน จากกรณีดังกล่าวเหล่าอาชญากรจึงได้หลีกเลี่ยงการแสดงตัวตนกับสถาบันการเงิน โดยใช้บัญชีของบุคคลอื่น ส่งผลให้มีการซื้อขายบัญชีเกิดขึ้น โดยวิธีการเปิดบัญชีที่ใช้ชื่อบุคคล หรือใช้ชื่อของบุคคลต่าง ๆ กัน และนำเงินที่ได้จากการกระทำที่ผิดกฎหมายมาผ่านบัญชีของผู้รับจ้างเปิดบัญชีซึ่งถูกใช้เป็นบัญชีผู้รับโอนเงินต้นทาง ก่อนที่จะให้ผู้รับจ้างโอนเงินต่อไปยังบัญชีอื่น หรือให้ผู้อื่นใช้บัตรเอทีเอ็มที่เชื่อมโยงกับบัญชีนั้น ไปกดเงินออกจากตู้เอทีเอ็มเพื่อโยกย้ายเงินออกจากบัญชีของผู้รับจ้าง ซึ่งการโยกย้ายเงินออกจากบัญชีในลักษณะเช่นนี้จะทำให้ยากต่อการดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สิน หรือสืบสวนเพื่อหาตัวการ หรือผู้กระทำความผิดที่แท้จริงได้ และเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวนี้อาจนำกลับไปใช้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรมหรือกระทำผิดกฎหมายต่อไปได้อีก นอกจากนี้จะเป็นการกระทำความผิดต่อเนื่องแล้วยังเป็นการสร้างปัญหาที่ทวีความรุนแรงให้กับสังคมโดยรวม ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ ซึ่งเท่ากับมีผลโดยตรงต่อประชาชนด้วย

การเปิดบัญชีธนาคารไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด ดังนั้นการรับจ้างเปิดบัญชีจึงไม่มีกฎหมายห้ามมิให้กระทำ แต่การรับจ้างเปิดบัญชีอาจมีความผิดและได้รับโทษตามกฎหมาย เพราะส่วนใหญ่แล้วผู้ว่าจ้างคือกลุ่มมิจฉาชีพจะนำบัญชีนั้นไปใช้ฟอกเงินที่ได้มาจากการทำผิด การรับจ้างเปิดบัญชีแล้วบัญชีนั้นได้ถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดเจ้าของบัญชีอาจมีความผิดและได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังที่ปรากฏตามข่าวสารในปัจจุบัน ถึงแม้ความผิดและโทษที่ผู้รับจ้างเปิดบัญชีอาจได้รับควรจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ที่คิดจะขายบัญชีเกิดความเกรงกลัวหรือเพิ่มความยับยั้งชั่งใจ ก่อนการรับจ้างเปิดบัญชีแต่กลับพบข้อมูลว่ามีกรออกหมายจับและดำเนินคดีกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีอยู่เรื่อย ๆ และมีแนวโน้มที่สูงขึ้น อีกทั้งปัญหาอาชญากรรมก็มิได้ลดลงแต่อย่างใด

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดความรับผิดชอบและบทลงโทษเกี่ยวกับผู้รับจ้างเปิดบัญชี เจ้าหน้าที่จะต้องพิสูจน์ว่ามีเจตนาเปิดบัญชีเพื่อนำไปให้ผู้กระทำความผิดมูลฐานใช้ปกปิด อำพรางแหล่งที่มาของเงิน หรือต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้รับจ้างเปิดบัญชานั้นรู้อยู่ก่อนแล้วว่าจะมีการนำบัญชีดังกล่าวไปเพื่อใช้ในการโอนหรือรับโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือไม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดความผิดทั้งนี้ เพราะหลักกฎหมายที่มีอยู่ได้กำหนดให้พิสูจน์เจตนาจนสิ้นสงสัย ประเด็นปัญหาอีกประการหนึ่งคือ โทษที่ผู้รับจ้างเปิดบัญชีจะได้รับเป็นโทษทางอาญา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การรับจ้างเปิดบัญชีเป็นเพียงแค่เครื่องมือของเหล่าอาชญากรในการเคลื่อนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำความผิดเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบและติดตามจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น การลงโทษทางอาญาดูเหมือนจะเกินไปสำหรับผู้รับจ้างเปิดบัญชี จึงดูไม่เหมาะสมนัก

การรับจ้างเปิดบัญชีเพื่อให้เหล่าอาชญากรนำไปใช้ในการกระทำความผิดหรือนำไปเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินนั้น ยังคงเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เนื่องจากไม่สามารถนำตัวอาชญากรผู้กระทำความผิดหรือผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงมาลงโทษได้ ทำให้เหล่าอาชญากรสามารถนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมาเข้าสู่กระบวนการฟอกเงินเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ผ่านการฟอกจนสะอาดแล้วนำไปใช้ประโยชน์ ในการกระทำความผิดที่มีรูปแบบที่ร้ายแรงกว่าเดิม ทำให้ยากต่อการปราบปรามให้หมดไป ถึงแม้ว่าจะมีการลงโทษผู้กระทำความผิดและได้ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องแล้วแต่ยังพบว่า มีการกระทำความผิดอันเป็นการรับจ้างเปิดบัญชีเพื่อใช้ในการกระทำความผิดยังมีได้ลดลงหรือหมดไปแต่กลับเพิ่มจำนวนขึ้น

กฎหมายฟอกเงินของต่างประเทศได้กำหนดส่วนรู้ในภาวะของ “เจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำความผิดมิชอบด้วยกฎหมาย” ซึ่งเป็นเจตนาที่เฉพาะเจาะจงอันเป็นข้อพิสูจน์ว่า จำเลยรู้ว่าเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีนั้นเป็นรายได้เกี่ยวกับการกระทำความผิดมิชอบด้วยกฎหมาย หากจำเลยต้องการที่จะปกปิดรายได้จากแหล่งที่มาอันมิชอบด้วยกฎหมายก็เป็นการเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยรู้ว่าเงินที่เกี่ยวข้องกับการ โอนเป็นรายได้เกี่ยวเนื่องจากการกระทำความผิดมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่ต้องพิสูจน์ถึงขนาดว่าจำเลยรู้ว่าการกระทำความผิดมิชอบด้วยกฎหมายนั้นคืออะไร โดยมีหลักบ่งชี้ว่าถ้าฝ่ายหนึ่งกระทำธุรกรรมอย่างจงใจเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ หลีกเลียงอย่างมีสติรู้ตัว หรือละเลยโดยเจตนาในส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งของเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายถือว่ามีความรู้ในเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังได้แบ่งระดับของความผิดที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งจัดให้มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ การเจตนา ความประมาทเลินเล่อ และความประมาทเลินเล่อในลักษณะ เพิกเฉย ละเลย

(Negligence) รวมถึงเหตุอันควรสงสัย ซึ่งการพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินในระดับ ประมาทเลินเล่อด้วยความเพิกเฉยและเหตุอันควรสงสัยนี้เอง ที่สามารถดำเนินการกับผู้รับจ้างเปิด บัญชีหรือยอมให้ผู้อื่นใช้บัญชีเงินฝากของตนเองในการทำธุรกรรม โดยบุคคลนั้นจะอ้างไม่ได้ว่า ไม่มีเจตนาที่จะให้บัญชีที่ตนรับจ้างเปิดนั้นผู้อื่นเอาไปใช้ทำอะไรและไม่จำเป็นต้องรู้ว่ามีการเอาไป ใช้ในการโอนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน ก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการ ฟอกเงินในระดับความประมาทเลินเล่อในลักษณะเพิกเฉยหรือมีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งมี บทกำหนดโทษทางอาญาในหมวดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ส่วนในประเทศไทยไม่ได้กล่าวถึง ระดับความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงินไว้แต่อย่างใด

การพิสูจน์เจตนาของผู้รับจ้างเปิดบัญชีนั้นเป็นเรื่องยาก ดังนั้นหากมีวิธีการที่จะพิสูจน์ การแสดงเจตนาของผู้รับจ้างเปิดบัญชีแล้วทำให้สามารถกำหนดความรับผิดและกำหนดโทษ ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดได้ จะส่งผลให้การดำเนินการกับผู้รับจ้างเปิดบัญชีเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัญหาการพิสูจน์เจตนาของผู้รับจ้างเปิดบัญชีและปัญหาการกำหนดความรับผิด แก่ผู้รับจ้างเปิดบัญชีที่และพบว่ามียกโทษเดียวสำหรับการกระทำในทุกรูปแบบ นำมาซึ่ง ความไม่เป็นธรรมกับผู้รับจ้างเปิดบัญชี อันส่งผลให้ไม่สามารถลดปัญหาการฟอกเงินตลอดจน ปัญหาการประกอบอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรของการ ประกอบอาชญากรรมที่เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นควรเสนอให้วางแนวทาง ดังนี้

1. เร่งรัดการตรากฎหมายที่ปัจจุบันยังคงเป็นเพียงร่างกฎหมายเท่านั้น ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่...) พ.ศ. ...ออกมาใช้บังคับโดย ร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดความรับผิดและโทษของผู้ที่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้บัญชีของตนเพื่อปกปิด ตัวตนในการทำธุรกรรมกับผู้มีหน้าที่รายงานแยกต่างหากจากความผิดฐานฟอกเงินแล้ว แต่เหตุผล ในการแก้ไขยังคงกำหนดเจตนาของการ “รู้” ว่าการรับจ้างเปิดบัญชีจะเป็นประโยชน์ในการกระทำ ความผิด ซึ่งเห็นว่าไม่อาจแก้ไขปัญหาการพิสูจน์เจตนาที่เป็นอยู่ได้ ดังนั้นจึงขอเสนอให้แก้ไขข้อความ ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด โดยเพิ่มข้อความที่ว่า “รู้หรือควรรู้ หรือมีเหตุอันควรสงสัย” ในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อเป็นการกำหนดการแสดงเจตนา ส่งผลให้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินต่อไป

2. ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กำหนดมาตรการป้องกัน การซื้อขายบัญชีและการนำบัญชีไปใช้ในการกระทำความผิดกับสถาบันการเงินต่าง ๆ เพิ่มเติม โดยให้ สถาบันการเงินเพิ่มความเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบและบทลงโทษของผู้รับจ้าง เปิดบัญชี โดยให้ระบุความรับผิดชอบและโทษของการรับจ้างเปิดบัญชีและเจ้าหน้าที่อ่านและอธิบาย รวมทั้ง เน้นย้ำให้ผู้ขอใช้บริการอ่านและลงลายมือชื่อรับทราบในข้อความดังกล่าว เช่น ใบสมัคร การเปิดบัญชี ใบสมัครการขอใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เพื่อกำหนดการรับรู้ ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด

3. ในการกำหนดบทลงโทษควรคำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความร้ายแรงของ ความผิดเห็นควรเสนอให้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษ กรณีการกระทำความผิดฐาน “รับจ้าง เปิดบัญชี” ซึ่งหากบัญชีที่รับจ้างหรือยินยอมให้ใช้นั้น ได้ใช้ในการกระทำความผิดให้เจ้าของบัญชี ได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มิใช่รับโทษเสมือนตัวการหรือผู้สนับสนุน

ปัจจุบันถึงแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่...) พ.ศ.... จะ ได้กำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมสำหรับความผิดเกี่ยวกับการยินยอมให้ใช้ ชื่อ บัญชี ข้อมูล เอกสาร บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ซิมการ์ด โทรศัพท์ หรือหลักฐานของตนเพื่อให้บุคคลอื่นปกปิดตัวตน ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมกับผู้มีหน้าที่รายงาน โดยกำหนดความรับผิด และโทษออกจากความผิดฐานฟอกเงินแล้ว แต่บทลงโทษนั้นยังมีความรุนแรงเป็น โทษ ที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิด จึงขอเสนอให้กำหนดบทลงโทษของการเป็นเครื่องมือหรือ การเสี่ยงต่อการเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินตามระดับเจตนาและระดับความเสียหายหรือมูลค่า ของการทำธุรกรรมเพื่อประสิทธิภาพในการใช้กฎหมายและแก้ไขปัญหาการรับจ้างเปิดบัญชีเพื่อใช้ เป็นเครื่องมือในการฟอกเงินได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรับจ้างเปิดบัญชีให้มีประสิทธิภาพ สถาบัน การเงินควรจัดให้มีระบบจดจำใบหน้าหรือลายพิมพ์นิ้วมือของเจ้าของบัญชีในตู้ถอนเงินสด อัตโนมัติก่อนจะถอนเงินสดออกมาใช้

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการปรับแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่...) พ.ศ. ...และเสนอให้มีมาตรการเกี่ยวกับการป้องกัน การซื้อขายบัญชี ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบและโทษของผู้รับจ้างเปิดบัญชี ให้แก่ประชาชนเพื่อป้องกันการเข้าไปเป็นเครื่องมือของการฟอกเงิน เนื่องจากหากหน่วยงานของรัฐ พยายามแก้ไขปัญหาการรับจ้างเปิดบัญชีอย่างจริงจัง ย่อมส่งผลให้ปัญหาการฟอกเงินรวมถึงการก่อ อาชญากรรมต่าง ๆ ลดลง ทำให้ประเทศชาติมีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น